

ПОДАТКОВЕ НАВАНТАЖЕННЯ В УКРАЇНІ ТА ШЛЯХИ ЙОГО ОПТИМІЗАЦІЇ

На стійкість фінансового стану господарюючих суб'єктів в умовах ринкової економіки впливає саме податкова система, яка регламентує порядок проведення операцій з оподаткування відповідно до прийнятої системи. Податкова система в будь-якій державі є важливим регулятором соціально-економічного розвитку. Реалізуючи податкову політику, державні органи за допомогою оптимального податкового навантаження можуть впливати на зростання чи спад господарської активності, регулювати тіньові процеси в економіці, створювати сприятливу кон'юнктуру ринків та умови для розвитку пріоритетних галузей. Розглядаючи організацію процесу оподаткування України, навіть в умовах скорочення кількості податків і зборів у 2014-2015 році, варто звернути увагу на спрямованість їх на забезпечення поточних витрат держави без врахування економічних інтересів підприємств, населення і економіки держави, а отже можна підкреслити їх значний податковий тягар. Це все вимагає вирішення проблем з адміністрування податкових платежів, регулювання податкових процесів і стимулювання економічного зростання, що у свою чергу робить важливим дослідження показника податкового навантаження та шляхів його оптимізації.

Сучасне трактування поняття «податкове навантаження» має різні підходи, однак усі вони зосереджуються на тому що це відносний показник нарахованих і сплачених податків до відповідної бази оподаткування. Однак, на нашу думку, центральне місце в понятті про податкове навантаження займає система соціальних та економічних відносин між платниками податків та державою з приводу формування, розподілу та перерозподілу частки ВВП. Ідеальною є ситуація в оподаткуванні при якій досягається рівність врахування інтересів платників податків, їх платоспроможності і мотивування для розширення діяльності та інтересів держави щодо наповнення бюджету.

Податкове навантаження легко піддається аналізу, його просто і швидко можна відслідкувати. Рівень податкового навантаження в Україні, відповідно до світової практики, розраховується як відношення фактичних податкових надходжень у зведений бюджет держави до обсягу ВВП.

Результати розрахунку наведено у таблиці 1.

У порівнянні з іншими країнами номінальний рівень податкового навантаження в Україні не більший ніж у США, Канаді, Великобританії та Німеччині, проте реальне податкове навантаження, яке враховує ще й віддачу податкової системи, тобто рівень задоволення потреб платників за рахунок податків, є значно більшим. Так, у порівнянні, наприклад, із соціально орієнтованою Швецією, де величина податкового тягара становить близько 55% ВВП, в Україні рівень податкового навантаження є значно меншим і

коливається в межах 33–36%. Проте твердження, що податкове навантаження для шведів більше, ніж для українців, є помилковим, оскільки частка податків, що повертається населенню при перерозподілі доходів бюджету, для перших становить близько 85%, тоді як у нас вона не перевищує 30% [2, с. 56].

Таблиця 1

Податкове навантаження в Україні протягом 2012-2015 рр.

Показники	Роки			
	2012	2013	2014	2015
Податкові надходження до Зведеного бюджету України, млрд. грн.	341,165	355,428	507,636	650,782
Податок на доходи фізичних осіб, млрд. грн	72,151	75,203	99,983	138,782
Податок на прибуток підприємств, млрд. грн	54,994	40,201	39,053	60,223
Податок на додану вартість, млрд. грн	181,717	189,241	246,858	329,911
ВВП, млрд. грн	1 452	1566,7	1834,76	2339,00
Рівень бюджетного податкового навантаження, %	23,5	22,7	27,7	27,8
Зокрема, з податку на доходи фізичних осіб, %	5,0	4,8	5,4	5,9
З податку на прибуток підприємств, %	3,8	2,6	2,1	2,6
З податку на додану вартість, %	12,5	12,1	13,5	14,1
Власні доходи пенсійного фонду, млрд. грн	166,864	165,923	169,874	109,968
Податкове навантаження на працю, %	11,5	17,3	9,3	4,7
Рівень загального податкового навантаження, %	35	40	37	32,5

Джерело: складено автором на основі [3–4].

На нашу думку, оптимізація податкового навантаження є важливим завданням для якого необхідно:

1) Зменшення податкового навантаження на платників завдяки поступовому зниженню податкових ставок та розширення баз їх оподаткування.

2) Збільшення податкової бази.

3) Забезпечення прозорості системи адміністрування податків та зборів.

4) Вдосконалення систем податкового контролю, які запобігали б ухиленню платниками сплати податкових платежів.

5) Ефективне використання податкових пільг, які дуже часто лобіюють інтереси зацікавлених осіб.

6) Створення умов для активізації інвестиційних та інноваційних процесів у пріоритетних галузях економіки. Збільшення кількості інвестицій у господарську діяльність підприємств розширить масштаби їх діяльності та

доходи, які у свою чергу призведуть до збільшення ВВП і зменшення податкового навантаження.

Література:

1. Іванов Ю.Б. Сучасне оподаткування: мотиваційний аспект : [монографія] / Ю.Б. Іванов, О.Л. Єськов. – Харків : ІНЖЕК, 2007. – 328 с.
2. Крисоватий А.І. Домінанти гармонізації оподаткування: національні та міжнародні вектори : [монографія] / А.І. Крисоватий, В.А. Валігура. – Тернопіль : Підручники і посібник, 2010. – 248 с.
3. Офіційний сайт Державної служби статистики [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
4. Офіційний сайт Міністерства фінансів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/archive/main?cat_id=77643.

Тетяна Балабатько

Тернопільський національний економічний університет
Науковий керівник: канд. екон. наук, доцент Бондаренко Є.П.

ГЕНЕЗИС СИСТЕМИ МИТНОГО ОФОРМЛЕННЯ В УКРАЇНІ

Товари й транспортні засоби, що переміщуються через митний кордон України, підлягають митному оформленню. Відповідно до чинного Митного кодексу України (далі - МК України) митне оформлення товарів і транспортних засобів комерційного призначення має дві складові: а) забезпечення дотримання встановленого законодавством України порядку переміщення; б) проведення статичного обліку ввезення на митну територію України, вивезення за її межі та транзиту через її територію (ст. 246 МК України).

Митне оформлення - це багатогранне поняття, яке містить різні елементи. Це ціла система взаємообумовлених організаційно-правових та технічних процедур, здійснюваних митними органами в порядку та на умовах, встановлених митним законодавством. Метою митного оформлення є поміщення товарів і транспортних засобів комерційного призначення під певний митний режим або завершення його дії. Митне оформлення здійснюється у визначених місцях, у позначені строки й у певних органах. Митне оформлення залежить від мети ввезення та вивезення товарів, характеру й властивостей товарів з урахуванням суспільних інтересів. Без нього немислима сама митна справа. Між оформленням та іншими елементами митної справи існує нерозривний органічний зв'язок, особливо з митним контролем, який не може бути реалізований без своєчасного й повного митного оформлення. До кола питань, які відносяться до митного оформлення, входять такі основоположні аспекти, як декларування та митна брокерська діяльність. Специфічні риси митного оформлення обумовлені різноманітними митними режимами.